

## Hoofdstuk 2

### Kennis en Ervaring.

#### Hoe Word Ik Vrij?

Als je het zoeken naar objecten in de wereld opgeeft ben je vrij voor de spirituele optie. Toen ik vijf en twintig was en in de greep zat van diepe wanhoop, had ik een verschijning van epische proporties die mijn leven op zijn kop zette en mij op het pad naar verlichting bracht. De zoektocht hoeft echter niet te beginnen met een dramatische gebeurtenis. Misschien vond een boek als de 'Kracht van het Nu' zijn weg naar jouw handen en leidde het je naar andere boeken tot je toevallig de idee van non-dualiteit ontdekte. Of je begon met yoga omwille van je gezondheid en kreeg vervolgens interesse in meditatie wat je naar de idee van verlichting leidde. Misschien vond je een Boeddhabeeld in een garageverkoop, plaatste het beeld in je tuin en merkte je tegelijk op dat je mind niet langer geheel in beslag werd genomen door dezelfde wereldse zaken. Misschien nam iemand je mee naar de befaamde knuffelheilige en gebeurde er iets dat je niet kon verklaren. Als je er klaar voor bent zal je ontelbare wegen ontdekken die je uit de wereld willen leiden. Als je al dacht dat de wereld een gigantische markt van objecten en activiteiten was, zal je snel ontdekken dat de spirituele wereld ook een grote markt van objecten en activiteiten is.

Net als TV omroepers, hebben ontelbare goeroes, avatars, sjamanen en yogi's precies *de deal* voor jou! Vrijheid! Verlichting! Kundalini! Ze zeggen dat er zich een verborgen slangachtige energie bevindt onderaan je ruggengraat. Om haar te wekken uit haar slaap, zou je moeten eten als een vogel, uitpuittende ademhalingsoefeningen doen, onuitspreekbare mantra's reciteren en jezelf de slaap ontzeggen. Ik heb lepels cayennepeper gegeten en slikte meters linten van katoenen lappen die ik nadien terugtrok uit mijn ingewanden, zwaar beladen met slijmproppen. Zuivering! Als ze ontwaakt, slingert Kundalini zich langs je ruggengraat omhoog terwijl ze verschillende energiecentra aandoet. Het is een opwindend pad vol gevaren. Ze is niet makkelijk te controleren en kan afwijken naar een van de kleinere zenuwbanen die rond het centrale zenuwstelsel lopen, zich daar neerzetten en allerlei onheil aanrichten. Maar als alles goed gaat vervolgt zij haar opwaartse spiraal. Als ze het hartcentrum doorboort maakt ze onbaatzuchtige liefde vrij. Als ze de mind doordringt, stroomt wijsheid als een kolkende rivier. En tenslotte...de grote finale!...explodeert ze door een mystieke poort in de kruin van je hoofd en mondt uit in bewustzijn, het grenzeloze Zelf, en laat een geest verruimend spiritueel orgasme na dat blijvend is en je bevrijdt.

Of misschien heb je een sober (karakter)trekje. Je begint met Vipassana, een oude meditatietechniek, en je ziet jezelf zitten, alleen in een kamer, eindeloos je ademhaling observerend. De connectie tussen deze activiteit en vrijheid is niet altijd duidelijk, maar de leraren zeggen dat je op zekere dag een staat zal bereiken waar geen lijden is...nirvana. Misschien val je op een moderne methode en zit je in een sekte aangesloten aan machines die je hersengolven volgen met de bedoeling je te resetten. Ze zeggen dat er manieren zijn om contact te maken met 'opgestegen meesters' die verlichten vanaf buitenaardse planeten. Het moderne leven is een ware supermarkt van wereldse paden.

Spiritualiteit is een aantrekkelijke, romantische, exotische, mysterieuze en veelbelovende wereld. Maar, spijtig om te zeggen, de basis psychologie die er in werkt is niet anders dan de alledaagse psychologie die je net achter je liet: doe dit en je krijgt dat. Je hebt altijd hard gewerkt voor wereldse zaken, dus neem je zonder veel na te denken aan dat het streven naar vrijheid is zoals het streven naar gelijk welk ander object...het kan door inspanning verkregen worden. Dus neem je je houweel en schoffelt en zwoegt in de spirituele zoutmijnen.

#### Definitie van Dualiteit – Subject en Object

Uiteindelijk zie je jezelf voor een andere keuze staan. Om te voorkomen dat je uit de boot valt, moet je uitzoeken waar het eigenlijk om gaat voor je kan doorgaan. Wat ligt aan de basis van de idee dat je vrij kan worden door iets te doen? Voor alle intenties en doelstellingen lijkt het dat actie mij kan bevrijden omdat, als ik krijg wat ik wil, een gevoel van vrijheid bij me opkomt. Maar kan dat?

De overtuiging dat *karma*...iets doen...je kan bevrijden is gebaseerd op de overtuiging dat realiteit een dualiteit is. In zijn meest fundamentele formulering betekent dualiteit dit: "Ik ben hier. Objecten zijn daar. Zij en ik zijn verschillend. Zij hebben wat ik verlang." Dit is hoe realiteit zich aan ons voorstelt en dit is wat wij geloven. Vanuit deze stelling gaat mijn redenering onbewust verder: "Aangezien ik mij niet vrij voel en het ervaren van vrijheid mogelijk is, moet ze ergens anders beschikbaar zijn, dus moet ik iets doen om 'daar' te geraken. 'Daar' betekent hier 'een andere soort ervaring' i.c. de ervaring van verlichting. Denk eraan, ervaringen zijn ook objecten.

Maar na onze analyse van de plaatsbepaling van objecten weten we dat realiteit non-duaal is, *in weerwil van verschijnselen die tegengesteld lijken*. We zegden dat objecten in mij worden ervaren door het ervaringsinstrument, de mind, en dat de mind een object is dat ook niet gescheiden is van mij. In opdracht van een of andere mysterieuze kracht neemt de mind de vorm aan van objecten die verschillend lijken te zijn van mij, het subject. Hij kan dat doen omdat hij vanuit zichzelf geen structuur heeft. Hij is vormloos.

Sommige onderrichten zeggen dat de mind de objecten wordt, maar dat klopt niet. Mocht hij de objecten worden, dan zou hij niet kunnen veranderen om later een ander object te worden en we zouden met een enkele ervaring voor altijd vast zitten. Het ene ogenblik kan je een boom waarnemen/ervaren en het volgende ogenblik kan je een hond ervaren of een banaan, zonder enige verandering in de aard van de mind. De mind gaat door met het aannemen van verschillende vormen zonder te worden beïnvloed door de vorm die hij aanneemt. We zeggen dat de mind 'verschijnt' als objecten. Het is als een beeldscherm waarop objecten verschijnen, zonder verandering te veroorzaken aan het scherm. Objecten zijn ofwel relatief statische of juist heel plooibare structuren in bewustzijn die hun eigen aparte aard hebben. Relatief statische structuren zijn de drie lichamen, waarover later meer zal worden gezegd, en plooibare structuren zijn de voorspelbare ervaringen die zich in de drie lichamen voordoen. De relatief statische structuren...de drie lichamen, de drie 'staten', drie kwaliteiten en de vijf elementen...maken de wereld redelijk werkbaar zodat het mogelijk is voor ons om te functioneren. De natuur van de mind, het Subtiel Lichaam, is objecten onthullen. Als objecten vormloos zouden zijn zoals de mind, dan zou doelgericht werken niet mogelijk zijn. Maar de mind is vormloos bewustzijn.

Objecten...structuren...zijn uit bewustzijn gevormd zoals een spinnenweb gevormd is uit de spin. En bewustzijn is, zoals de spin, bewust, terwijl het web, zoals de ervaringsobjecten, niet bewust is. Ervaring is bewustzijn, maar bewustzijn is geen ervaring: net zoals het web de spin is maar de spin niet het web. Als liefde of haat of gelijk wat, object is van je ervaring, dan is het gevormd uit je eigen bewustzijn.

Fysieke objecten lijken echt omdat de zintuigen, die relatief permanent georganiseerde functies zijn in bewustzijn, het bewustzijn zodanig organiseren dat ze solide/vast lijken. Er is een kracht (Maya, wordt later in detail besproken)...die niet in bewustzijn is maar ook niet buiten bewustzijn...die dit laat gebeuren. Het is iets goeds omdat zonder deze structuur niemand uit zijn bed zou komen en gaan werken omdat niets zijn natuur zou volgen en het leven zou compleet onvoorspelbaar zijn. Met andere woorden, de zintuigen maken dat bewustzijn vast lijkt maar het is eigenlijk niet vast ook al is het het permanente substraat van bestaan.

Omdat objecten niet ondoorzichtig zijn maar in feite de mind die verschijnt als objecten, kunnen objecten herleid worden tot bewustzijn. Als je materiële objecten onderzoekt, vallen die uiteen in atomen, protonen, neutronen en elektronen en dan in quarks en mesonen en zelfs in andere oneindig kleine bits materie tot aan het Higgs Boson. Eens je op een zeker niveau van materie komt, worden deeltjes golven en deze golven verschijnen en verdwijnen weer in 'ruimte'. We kunnen zelfs niet zeggen wat ruimte eigenlijk is...omdat het geen zintuiglijk object is dat we ervaren. En als je nadenkt over subtiele objecten...gedachten en gevoelens en herinneringen, dromen, fantasieën etc...dan is het duidelijk dat ook zij niet substantieel zijn. Dus, er is voor ons niets substantieels waar te nemen 'daar buiten', behalve onszelf in de vorm van objecten.

Bovendien, ervaring zelf, de laadbak van onopvallende ervaringen...is het enige object dat permanent is. Individuen komen en gaan, maar ervaring blijft. Onopvallende ervaringen zijn nooit blijvend; wat ervaring op het individuele vlak wordt genoemd is niets anders dan de mind die de objecten die er in verschijnen, reflecteert (en interpreteert, als het intellect functioneert). En de mind is slechts bewustzijn...en dat ben ik. Dus ervaar ik mijzelf al, met of zonder grove of subtiele objecten. De enige vraag die blijft is: ben ik vrij of niet?

Nu we de aard van ervaring en objecten begrijpen, keren we terug naar het probleem van actie. Zij die een pad van actie aanprijzen naar verlichting zeggen dat je vrij kan worden door spirituele oefeningen: beoefen deze yoga, doe die meditatie, reciteer een mantra of ga naar een goeroe en laat hem verlichting overbrengen op jou. Het is verbazend hoeveel inspanningen geleverd worden in spirituele oefening in de overtuiging dat dat een permanente staat van gelukzalige verlichting kan opleveren.

Ieder van ons neemt aan dat het zelf een doener van acties is, dus als het onderricht zoals het zich tot nu toe ontvouwt, waar is, dan zijn wij op een heel moeilijk punt van het spirituele pad gekomen. Ik woonde ooit in een berghut en als ik wilde blijven moest ik lastige ratten doden. Eén voor één ontdekte ik hun holen en blokkeerde ze, om ze te dwingen in mijn vallen te lopen. Wees op je hoede, Mr. Rat! De logica van Vedanta is nu langzaam je ontsnappingstunnels aan het sluiten. De val is klaar om dicht te klappen. Eerst realiseerde je dat je niet kan ontsnappen langs het object hol. Nu kom je tot de ontdekking dat je niet kan ontsnappen door weg te lopen door de tunnel van verlichting. De hyperactieve op Mr. Rat gelijkende doener moet sterven zo dat we verder kunnen gaan met het onderzoek.

### **Wat is vrijheid?**

Het is grenzeloosheid. Het wil zeggen dat geen grenzen je afbakenen, dat niets jou bevat, je beperkt, je bepaalt of je vormt. Het is een doel dat de moeite loont. In feite is het het enige doel.

Als een begrensd wezen handel je om dingen te bekomen waarvan je wenst te genieten. Met handelen kan je iets bekomen, iets onderhouden, iets veranderen, van iets af geraken, iets zuiveren of iets creëren. Maar je kan door iets te doen niet krijgen wat je al hebt.

De idee dat verlichting kan verkregen worden door iets te doen...de ervaringsgerichte voorstelling van verlichting...werkt niet omdat ze tegengesteld is aan de onweerlegbare non-duale aard van de werkelijkheid. Ze steunt op de verschijning van dingen, niet op de werkelijkheid van dingen. En verschijningen zijn niet blijvend dus een verlichting die ik zou krijgen door middel van actie zal niet blijven duren.

Er is slechts één grenzeloos ding...dat geen ding is. Het is bewustzijn, jouw eigen zelf. Eigenlijk is er alleen bewustzijn, ondanks tegenstrijdige verschijnselen. Realiteit ben jij, heel en compleet non-duaal bewustzijn.

Dit is de essentie van de Vedanta onderrichten. Dus als je dit niet begrijpt...en, voel jezelf niet slecht als je het niet doet, tenminste niet tot je dit boek gelezen hebt...zal je jezelf begrensde acties zien doen die begrensde resultaten opleveren, niet wetend dat het begrensde resultaat jij zelf bent! Een van de grootste wijzen in onze traditie noemt Vedanta de 'yoga van geen contact'. Yoga betekent contact.

### **Paden Werken Niet**

Falen in het begrijpen en waarderen van dit basis gegeven sluit bijna iedereen uit die verlichting zoekt. Omdat 'doen' niet werkt en zoekers zich tot actie wenden, zijn zij gedwongen zich te wenden tot fantasieën om hen vrij te maken. Vedanta is geen spiritueel pad. Het belooft geen mystieke ervaring. Het tracht niet je met iets te verbinden want je bent al verbonden. Het probeert niet je ervaringen te veranderen, ofschoon je ervaring wordt getransformeerd als je begrijpt wie je bent. Het probeert je niet te 'herstellen' want je bent niet gebroken. Het probeert je niet te helen want je bent niet ziek. Het is stevig gebaseerd op realiteit. Het is gezond verstand...existentieel weten.

Actie is onvermijdelijk in het dagelijks leven en zoals we zullen zien heeft het beslist zijn plek in de spirituele wereld...maar het is geen direct-kaartje naar vrijheid. Sommigen argumenteren dat Vedanta, zelf onderzoek, een handeling is, maar dat is niet zo...het is de aard van het zelf en dat is waarom het altijd in iedereen blijft doorgaan. Echter, als je denkt dat het actie is gaan we niet met jou in discussie. Maar je moet weten dat het effect verschilt van het effect van gewone acties. Het produceert kennis, geen speciale ervaring.

Wat kan je doen, om te krijgen wat je al hebt? Je kan alleen maar weten dat je het hebt en weten wat het betekent om het te hebben. Er is geen andere mogelijkheid. Welke conclusie kan je hieruit trekken? Slechts één: als je vrij wilt zijn moet je je verlangen naar ervaring omzetten naar een verlangen naar zelf kennis.

**Ik wil Zelf Kennis**

Het streven naar zelf kennis is verschillend van het streven naar andere soorten kennis want als je begrijpt wie je bent, is het niet nodig dat je andere dingen begrijpt. Terwijl het kennen van objecten alleen maar meer onwetendheid ontbloot. Vedanta zegt: "Wat is dit kennen waardoor al het andere gekend wordt?" Als ik weet wie ik ben, stopt mijn zoeken.

Wat is zelf kennis? Het is "Ik ben bewustzijn". Dit weten maakt mij vrij want er is enkel mij...alle objecten zijn enkel bewustzijn...en ik ben altijd aanwezig. Wanneer ik altijd vrij ben en altijd aanwezig dan is het enige dat ik moet doen om vrij te zijn, mij realiseren wie ik ben.

Wanneer ben ik niet als bewustzijn aanwezig? Als je in het bezit bent van een object en je gelooft dat het object je gelukkig maakt dan heb je een probleem want geen enkel object blijft de hele tijd bij jou. Alle objecten...alle gemoedstoestanden, gevoelens, gedachten, ideeën, omstandigheden, situaties, geliefden en fysieke objecten...komen en gaan.

Maar 'Ik' kom en ga niet. Objecten ontstaan in mij en vallen weer weg, maar ik blijf dezelfde. Ik ben voorbij dood. Zeggen dat ik niet zal bestaan wil zeggen dat ik aanwezig zou moeten zijn om mijn niet-bestaan te observeren. Maar er is nooit een ogenblik waarin Ik, bewustzijn, niet aanwezig ben. Ik ben er om getuige te zijn van de dood van mijn lichaam en mind.

Als je zegt dat jij of ik (er is slechts één bewustzijn dus zijn jij en ik één) niet aanwezig zijn in diepe slaap, dan ben je fout. Waarom bereid je je bed en je slaapkamer voor met zoveel zorg? Als de kinderen van de burens dronken thuiskomen en de stereo luid zetten, ben je dan blij daardoor wakker te worden gemaakt? Als je er niet was, dan zou je niet geërgerd zijn door hun lawaai. Je bent zonder twijfel aanwezig in diepe slaap. Het is niet omdat de persoon die op je rijbewijs staat er niet was, dat jij er niet was.

Tijdens de slaap geniet je zonder objecten. Je bent gelukkig, compleet en heel en alles is goed. Plots word je weggetrokken uit de ervaring van zaligheid en geluk die je natuur is en je bent niet langer gelukkig.

Als ik nooit niet aanwezig ben en mijn natuur grenzeloze gelukzaligheid is, dan heb ik geen doe- of ervaringsprobleem wat vrijheid betreft. Ik heb een kennis probleem. Als dat waar is dan heb ik een methode nodig om kennis te verkrijgen, want kennis verkrijgen, inclusief zelf kennis, gaat niet vanzelf. Het vereist een methode.

Maar vooraleer we de volgende les kunnen aanvatten, de methode om kennis te verkrijgen, is het belangrijk om nog enkele nagels in de doodskist van ervaringsgerichte verlichting te slaan. Kan je deze argumenten niet accepteren, dan zal je ontdekken dat je pad naar verlichting inderdaad heel wankel is. De meeste verlichtings-onderrichten vallen onder de ervaringsgerichte categorie, dus als je de logica volgt ga je vrij eenzaam zijn zodra we ons onderzoek beëindigen. Gelukkig blijft Vedanta als laatste overeind en het kan je vrij maken.

Populaire ideeën ontmaskeren maakt mij niet populair maar het is mijn plicht om de waarheid te vertellen. Iemand met een open mind is evenwel blij om de dingen van beide kanten van de medaille te horen, inclusief de verlichtings-business. Mochten sommige van de hierna volgende ideeën verbonden zijn met de namen van mensen waarvoor je eerbied voelt, denk dan niet dat dit een aanval is op hen. Het is niet mijn bedoeling om iemand neer te halen om mezelf te kunnen opwerken. Er zit niets persoonlijk in. De logica spreekt voor zichzelf.

Vrij-zijn van afhankelijkheid van je ervaringen met objecten om je gelukkig te maken is bevrijding. Bevrijding is moeilijk omdat we bijna volledig geconditioneerd zijn door de idee dat wat we ervaren ons definieert en valideert. Denken dat het zo is, is de kar voor het paard spannen. Het maakt ons slachtoffers van wat gebeurt, daar waar we eigenlijk altijd 'voorbij' zijn aan wat gebeurt. Al luisterend naar deze onderrichten, zal deze diepe waarheid hoe langer hoe meer duidelijk worden.

**Verlichtings-Mythes**

We gaan een aantal populaire verlichtings-onderrichten bestuderen vanuit het non-duaal perspectief. Als ze te kort schieten als verlichtings methode, wil dat niet zeggen dat ze geen waarde hebben. Sommige zijn zeker bruikbaar om de mind voor te bereiden op zelf kennis. Is je mind gehecht aan één of meer van deze overtuigingen dan zullen deze onderzoeken een uitdaging zijn, zonder twijfel. Uiteindelijk zal je de aard van de werkelijkheid zelf moeten bepalen door middel van je eigen onderzoek, maar als je onderzoek

onbevooroordeeld is en je de regels volgt, dan kan je alleen maar tot het besluit komen dat: “Ik ben en ben altijd eeuwig-vrij, actie-loos, eenvoudig, non-duaal, zelf-openbarend bewustzijn geweest”.

### **Geen Mind, Blanco Mind, Lege Mind, Stilstaande Mind**

Daar het zelf altijd verlicht is, houdt de idee dat ‘geen mind’ verlichting zou zijn een dualiteit in tussen bewustzijn en gedachte. Zeggen dat het zelf niet ervaarbaar zou zijn terwijl de mind functioneert betekent dat de mind en het zelf genieten in dezelfde orde van werkelijkheid, zoals een tafel en een stoel. Maar ervaring toont dat dit niet waar is. Stop je te bestaan wanneer je denkt? Is er gedachte zonder bewustzijn? Eigenlijk komen gedachten van jou maar jij bent meer dan een gedachte. Zij hangen van jou af maar jij hangt niet af van hen.

Verbergt de mind het ‘Ik’ en belet hij je om het ‘Ik’ waar te nemen? Opdat jij zou weten dat de mind leeg is of zou denken dat je ervan bewust moet zijn... In beide gevallen, met en zonder gedachte, ben Ik, bewustzijn, aanwezig. Als ik in beide gevallen bewust ben, word ik niet door denken versluierd noch word ik door niet-denken onstluierd. Of ze aanwezig zijn of niet, Ik, het eeuwig-vrije, eeuwig-aanwezige zelf, word altijd direct ervaren.

Bewustzijn is altijd aanwezig. Daar kan je niets aan doen behalve weten wat het is en wat het betekent om bewustzijn te zijn. Het is onwetendheid omtrent mijn natuur als bewustzijn die mij doet geloven dat ik mezelf kan vinden door mijn mind stil te maken of in een staat van leegte te brengen.

### **Geen Ego, Ego Dood**

Dit populaire zogenaamde onderricht strijdt om de eerste plaats op de lijst van verlichtingsmythes met de idee van gedachteloosheid.

Ego is de ‘Ik’-notie, het beeld over wie we zijn. De lijst met identiteiten die mensen voor zichzelf verzinnen in onwetendheid over hun ware identiteit is vrijwel onbeperkt. Los van het feit dat er geen bewijs is dat zo’n ‘Ik’ bestaat, los van de gedachte dat ze bestaat, het ontbreken van een beperkte identiteit is niet gelijk aan verlichting. Zou dat wel zo zijn, dan zouden planten en dieren verlicht zijn. En jij zou verlicht zijn in diepe slaap omdat je daar geen identiteit hebt.

Het onderricht dat het ego in de weg staat van verlichting is niet werkbaar want het ego is het deel van het zelf dat wil genieten van de resultaten van zijn acties. Zou het zichzelf doden dan zou het er niet zijn om te genieten van de resultaten, i.c. verlichting. Dus het zal zichzelf niet doden. Het ego is het zelf in de vorm van onwetendheid...het denkt dat het onderworpen is aan geboorte en dood, maar dat is niet zo. En als het ego niet bewust is kan het enkel een gedachte in bewustzijn zijn en geen gedachte belet het zelf om zichzelf te zijn en te kennen. Dus, er is geen ego om te doden, enkel de idee dat het zelf leeft of sterft.

Als je deze mythe gelooft ben je een sukkel voor de spirituele versie van een Hollywood-happy-end: het ego doodt zichzelf en krijgt op één of andere manier de permanente verlichtingservaring en geniet van eindeloze ervaringsgerichte gelukzaligheid. Als je het feit aanneemt dat er slechts één zelf is en dat het al verlicht is en moeiteloos en eeuwig geniet van zichzelf, dan betekent verlichting ‘inzicht’ en niet ‘ego-dood’.

### **Nirvana**

Dit idee is een andere negatieve formulering van verlichting. Nirvana is een gemoedstoestand zonder verlangens. Deze zienswijze is gebaseerd op de idee dat verlangen gelijk is aan lijden, en dat is zo. Zeggen dat je iets wenst betekent dat je niet gelukkig bent met wat je hebt. Deze lering is niet werkbaar want een mind zonder verlangen is een contradictie op zich. Wanneer verlang je niet iets, behalve tijdens de slaap? Zelfs op het einde van het leven wil je nog blijven leven als dat leven nog steeds goed is, of wanneer het niet goed is wil je sterven.

Oppervlakkig gezien heeft deze logica zin, maar wat is de oorzaak van verlangen? Ontstaat het uit zichzelf of is het een effect van iets anders? Als het uit zichzelf ontstaat, dan zou het opheffen van verlangen ook lijden moeten opheffen. Maar wat als verlangen een effect is van onwetendheid omtrent het zelf? Het is een effect van zelf onwetendheid want er is slechts één zelf en dat is een geheel zonder delen. Dat verlangt niets. Zal het wegnemen van het effect, ook de oorzaak wegnemen? Onwetendheid zal niet bezwijken wanneer het niet langer ondersteund wordt door verlangen. Het zal alleen maar meer verlangens creëren.

Je zou kunnen beweren dat onwetendheid zichzelf onderhoudt en dat is ook zo...tot je ze neemt voor wat ze is. Als ze kenbaar wordt gemaakt zal ze uiteen vallen. Als we ons blijven bezighouden met ons verlangen naar objecten blijft onwetendheid de verborgen stimulans voor onze acties en wordt eigenlijk 'versterkt' door de verlangens en handelingen die eruit voortkomen. Ze blijft verborgen omdat onze aandacht wordt afgeleid van de onderliggende oorzaak van de handeling.

Dan blijft ook nog de vraag of verlangen altijd lijden is. Verlangen is niets meer dan bewustzijn in de vorm van schepper, onderhouder en vernietiger van de wereld. Zolang mijn verlangens me niet leiden tot het schenden van de morele en fysieke wetten die actief zijn in de schepping, waarom zou ik ze dan elimineren? Ik ben vrij ze waar te maken. Verlichting is het rotsvaste weten 'Ik ben Bewustzijn' en als zodanig ben ik al vrij van verlangens dus hun aan- of afwezigheid heeft niets met mij te maken. Realiseer je natuur en laat verlangen zijn wat het is.

En tenslotte, als ik de bewering 'verlangen is lijden' aanvaard, hoe zal ik mijn verlangens elimineren zonder het verlangen hen te elimineren? Eens ze verwijderd zijn, wie zal dan degene zijn die de verlanger verwijderd?

### Het Nu

Zonder de puntjes op de 'i' te willen zetten, is de gedachte aan de basis van de 'nu'-leringen: Ik ben verlicht als ik aanwezig ben. In verleden of toekomst leven betekent 'ik ben onverlicht'. Afgezien van het feit dat er in de non-duale werkelijkheid geen tijd is, gaan we deze gedachte nader onderzoeken.

Verwijst het woord 'nu' naar een tijdsspanne, wat zeker zo lijkt, of is 'nu' een symbool voor iets anders? Als het naar tijd verwijst, is er dan zo iets als objectieve tijd?

Het is onmogelijk om de aard van tijd te bepalen omdat tijd gerelateerd is aan de verlangens en angsten van individuen en aan de intervallen tussen ervaringen. Als mijn verlangens vervuld zijn en ik geniet, gaat de tijd vlug. Als ik vreselijk lijd, gaat tijd langzaam.

Zijn verleden, heden en toekomst echt onderdelen van bewustzijn of slechts conceptuele onderdelen? Als tijd objectief is, dan zou iedereen exact kunnen bepalen wanneer het verleden stopt en het nu begint. Als ik in het nu ben, hoe lang blijft het nu nu? Is het één seconde? Twee? Een minuut? Meer?

Als ik aanneem dat ik in het nu ben en verlicht wil blijven, dan moet ik weten wanneer het nu begint en eindigt. Ik moet terugvallen in het verleden en reizen naar de toekomst vermijden. Misschien moet ik voor het einde van het nu uit het tijd-continuum springen en er terug in springen voor het verleden verschijnt terwijl ik in het oog houd hoeveel tijd voorbijgaat voor ik er weer uit moet springen. Zelfs als ik in het nu zit moet ik opletten dat ik niet in het verleden en de toekomst kruip.

Laten we aannemen dat er alleen 'nu' is. Ben ik er ooit uit? Ervaren gebeurt alleen in het heden. Hoe kan je het verleden ervaren als het niet bestaat? Je kan een herinnering ervaren maar die ervaring brengt je niet naar het verleden. De herinnering verschijnt in bewustzijn en wordt 'nu' ervaren. De ervaring duurt zo lang als ze duurt en de betekenis ervan is niets meer dan de betekenis die men eraan geeft. Dezelfde logica geldt voor de toekomst. Niets werd ooit ervaren in de toekomst. Je kan aan iets denken dat volgens je fantasie op een bepaald moment zou kunnen gebeuren, maar als het gebeurt, gebeurt het enkel in het heden op het ogenblik dat het in bewustzijn verschijnt.

Directe ervaring toont dat tijd niet lineair is. Objecten, voortgekomen uit gedachten, die op hun beurt voortkomen uit bewustzijn, verschijnen in jou... bewustzijn. Zij duren zolang ze duren en worden geïnterpreteerd door je wensen en angsten, en ze lossen terug op in bewustzijn. Verschijnen ze in dat deel van bewustzijn dat mind wordt genoemd dan lijken ze te veranderen; maar in werkelijkheid is het slechts de mind die verandert. Bovendien, zou tijd lineair zijn, dan zou alles zich ontwikkelen naar een soort utopische staat. Dezelfde ervaring zou zich niet meer voordoen; echter, ervaringen blijven zichzelf steeds weer herhalen... ad infinitum.

Als dit waar is, is nu misschien een code-woord voor het zelf, bewustzijn. Het is de nederige mening van de auteur dat nu een misleidende en onnauwkeurige term is voor het zelf en uit het spirituele debat zou moeten gebannen worden omdat het niet helpt om naar iets dat eeuwig is en buiten de tijd staat te verwijzen met een woord dat een gevoel van tijd overbrengt.

### **Ervaring van Eenheid**

Laten we, om deze gedachte te weerleggen, de les over de plaatsbepaling van objecten herbekijken. Neem je ze waar ergens daarbuiten, in de wereld, of ervaar je ze in jouw mind? Ik ervaar je ze in mijn mind. Hoe ver is het object van je mind verwijderd? Drijft het aan de oppervlakte van de mind? Neen, dat doet het niet. Waar is het dan? Het is versmolten met de mind en de mind heeft de vorm van het object aangenomen. De mind is vormloos, zoals water of lucht, en kan gelijk welke vorm aannemen, net zoals goud de vorm van een bepaald object kan aannemen...een ring, een armband of een halssnoer. Hoe ver ben je van jouw mind verwijderd? Drijft jouw mind aan het oppervlak van je bewustzijn? Is er een kloof tussen jou en je mind? Heb je een brug nodig om de kloof over te steken?

Ik niet. Waarom? Omdat mijn mind 'mij' is. Hij is bewustzijn. Als dat waar is, dan is wat je ervaart niet alleen in bewustzijn, maar eigenlijk is het bewustzijn. De objecten in bewustzijn en het subject ...bewustzijn... zijn één. Als dat ook waar is, waarom zou ik dan eenheid moeten ervaren? Ik ervaar al eenheid met alles.

Ik wil eenheid met alles ervaren daar waar ik al eenheid ervaar, omdat ik in dualiteit leef en mij geïdentificeerd heb met de gedachte van afgescheiden zijn, dat veroorzaakt lijden. Dualiteit is geen feit. Het is slechts een geloof in scheiding. In plaats van de poging om de behoefte weg te nemen door het ervaren van een bepaald object, zou ik de idee van afgescheiden-zijn moeten onderzoeken. Is het waar? Ben ik echt afgescheiden van mijn zelf? Of ben ik reeds het geluk dat het object mij zou moeten leveren?

### **Transcendentie, de Vierde Staat**

Deze mythe vraagt erom verlichting te ervaren als een staat voorbij de mind. De mind is een interface via dewelke het bewustzijn interageert met zichzelf in de vorm van fysieke objecten. Het is bewustzijn in een vorm die *chitta* wordt genoemd. Chitta maakt het mogelijk voor bewustzijn om schijnbaar te denken, willen, voelen en herinneren. De mind is in staat tot een waaier aan gemoedstoestanden, van de meest grove gevoelens geassocieerd met het fysieke lichaam, paranormale ervaringen inbegrepen, tot de meest mystieke en sublieme *samadhi* van Yoga. Al deze toestanden bestaan in de mind en veranderen allemaal omdat ze allemaal bestaan in de droom van dualiteit.

Het zelf is non-duaal en bestaat daarom buiten tijd. Het verandert niet en kan niet veranderen. Het is dat waardoor de vele gemoedstoestanden gekend zijn. Het is bewust, maar gemoedstoestanden zijn niet bewust. Ze zijn subtiele energieën die alleen in staat zijn bewustzijn te reflecteren. Hoe subtieler de mind hoe etherischer en helderder hij wordt. Wanneer je gaat naar de interface tussen het zelf en de mind is de mind-stof zo verfijnd en is het zelf zo dichtbij, dat stralend 'licht' en intens geluk ervaren worden. Het is heel makkelijk om deze hogere gemoedstoestanden te verwarren met het zelf en te denken dat verlichting een wonderlijke hemelse staat is of een staat van eindeloze ervaringsgerichte gelukzaligheid. Ervaring hoort noch toe aan het zelf noch aan de mind. Het doet zich voor wanneer bewustzijn de mind belicht. Bewustzijn en mind is de meest fundamentele dualiteit.

Verlichting is de aard van gewoon, onveranderlijk bewustzijn. Het kan niet als een object ervaren worden want het is subtieler dan de mind, het instrument voor ervaring. Een subtiel object kan een grof object belichten maar een grof object kan geen subtiel object belichten. Dus hoe kan ego/mind iets ervaren als het niet in staat is om het te ervaren?

### **Verlichting als Eeuwige Gelukzaligheid**

Als iemand die gewend is om zichzelf te identificeren met de steeds veranderende inhoud van de mind wakker wordt in non-dualiteit, dan wordt het ontwaken geïnterpreteerd als een zeer positieve gebeurtenis. Maar het gevoel van geluk is er niet omdat hij bewustzijn ervaart als een zalig object. Het geloof dat dat zo is wordt veroorzaakt door de afwezigheid van lijden...niet omdat bewustzijn goed 'voelt'. Wanneer je dagen na mekaar tandpijn hebt gehad en de tand wordt verwijderd, dan voel je je goed omdat de pijn weg is, niet door de gelukzaligheid van de extractie. Je bent eigenlijk gewoon terug normaal en hebt niet een uitzonderlijke staat bereikt. Verlichting voelt niet als iets. Het is simpelweg het rotsvaste weten dat Ik grenzeloos, onverdeeld, onveranderlijk gewoon bewustzijn ben. Als dit weten standvastig is heeft het een heel positief effect op de mind maar het vormt hem niet om in een eindeloos-geluk machine.

Maar toch, het doordrenkt de mind met een gevoel van authenticiteit, heelheid en rotsvast vertrouwen. Vanaf dan weet het individu dat het elke existentiële storm kan doorstaan. Wanneer je zonder enige twijfel weet dat je bewustzijn bent, verlang je niet langer om je goed te voelen want je weet dat je de bron van goedheid bent.

### **Verlichting is Niet een Speciale Status**

Verlichting is niet een speciale status. Het is de standaard, de aard van het zelf. Je gaat niet iets krijgen dat je niet hebt; je realiseert je gewoon dat je al die tijd had wat je zo vertwijfeld zocht. Als verlichting een ervaring is, zou het reden tot verlegenheid moeten zijn, niet voor gejubel. Als een extreem zwaarlijvig individu afvalt tot normaal gewicht wordt hij of zij gelauwerd als een moedig superwezen dat langdurige overmacht overwon. Net zoals het overwinnen van vraatzucht niet prijzenswaardig is, is verlichting niet prijzenswaardig want het is je natuur.

Veel van het streven naar verlichting wordt gemotiveerd door het verlangen zichzelf te onderscheiden, te overtreffen en zichzelf ervan te overtuigen dat men uniek is. Je bent uniek, maar niet met betrekking tot anderen. Jij bent niet meer uniek dan ik omdat er slechts één bestaat.

Hier volgen nog enkele vreemde ideeën over verlichting: verlichting voert wonderlijke superkrachten aan of is één of andere zeldzame staat die door enkele uitverkorenen kan bereikt worden; verlichting zou kunnen overgedragen worden van de ene persoon op de andere in de vorm van een soort speciale energie; er zouden graden van verlichting zijn; je zou alles krijgen wat je maar wilt wanneer je verlicht bent, etc. We hoeven ze nu niet allemaal op te noemen. In het verloop van de Vedanta onderrichten, zullen de misvattingen achter alle foute opvattingen ontmaskerd worden.



### **Vragen&Antwoorden**

**1) Waarom is het zo moeilijk om je weg te vinden in de spirituele wereld?**

Omdat er zoveel wegen zijn die elk op zich een andere benadering hebben.

**2) Hoe is het vergelijkbaar met wereldse paden?**

Het neemt aan dat verlichting kan bereikt worden door karma(=actie) net als gelijk welke wereldse handeling.

**3) Wat is dualiteit?**

De idee dat het subject en het object van mekaar verschillen.

**4) Waarom kan je verlichting niet bereiken door actie?**

Omdat de doener van de handeling enkel begrensde resultaten kan leveren en bevrijding is grenzeloos. Verlichting is de ware aard van de doener. Hij of zij kan niet iets doen om te krijgen wat hij of zij al heeft.

**5) Wat kan een grondige analyse van waarnemen, de manier waarop wij ervaren, openbaren?**

Het feit dat het subject en het object niet gescheiden zijn.

**6) Als het subject en het object niet gescheiden zijn, kan ik dan verlichting ervaren?**

Neen, want ik ervaar mijzelf al. Ik kan het niet als object ervaren omdat ik het object ben.

**7) Is ervaring een object? Ja.**

**8) Hoe geraak ik uit de val van ervaringsgerichte verlichting?**

Het verlangen om het zelf te ervaren omzetten in verlangen om het zelf te kennen.

**9) Kan je het zelf ervaren terwijl de mind functioneert? Zo ja, waarom?**

Ja. Omdat het zelf en de mind niet van dezelfde orde van werkelijkheid zijn. Het zelf is altijd aanwezig, of de mind denkt of niet.

**10) Wat zijn de twee definities van ego?**

A) De 'Ik' notie, een begrip in het intellect. B) De doener/genieter.

**11) Waarom sterft het ego niet opdat het verlicht zou worden?**

Omdat het ego doener/genieter is. Als het sterft zal het niet kunnen genieten van zijn verlichting.

**12) Wat is de oorzaak van verlangen?**

Onwetendheid omtrent de heelheid van het zelf.

**13) Kan je onwetendheid wegnemen door verlangen te elimineren? Zo ja, waarom?**

Neen. Omdat verlangen een effect is van onwetendheid. Pogingen om het weg te nemen versterken het.

**14) Waarom ben ik verlicht als mijn mind in het verleden is of in de toekomst?**

Omdat ik bewustzijn ben en bewustzijn is aanwezig in elk van de drie periodes: verleden, heden en toekomst.

**15) Gebeurt 'ervaren' in het verleden of in de toekomst?**

Neen. Het gebeurt enkel in het nu.

**16) Waarom is 'nu' geen goed woord voor bewustzijn?**

Omdat bewustzijn tijdloos is.

**17) Waarom is verlichting geen ervaring van eenheid?**

Omdat de werkelijkheid non-duaal is; het subject en object zijn altijd één.

**18) Waarom is het dwaas om eenheid te willen ervaren?**

Omdat ik al eenheid ervaar. Ervaring is het zelf, bewustzijn, en alleen het zelf bestaat.

**19) Waarom is bewustzijn geen 'staat van bewustzijn'?**

Omdat 'staten' veranderen en bewustzijn verandert niet.

**20) Waarom kan ego/mind bewustzijn, het zelf, niet ervaren?**

Omdat bewustzijn subtieler is dan de mind.

**21) Wat is het verschil tussen de gelukzaligheid van bewustzijn en ervaringsgericht geluk?**

De gelukzaligheid van bewustzijn is volledig vertrouwen in het kennen/weten omtrent de eigen heelijkheid. Het komt en gaat niet. Ervaringsgericht geluk komt en gaat.

**22) Waarom is verlichting geen speciale status?**

Omdat je eeuwig bewustzijn bent en er nooit een tijd is geweest dat je niet bewustzijn was. Alle anderen zijn ook bewustzijn dus is er geen manier om jezelf te onderscheiden van anderen.